

Yolsuzluğa devam...

2005-12-29 15:34:07

Bir önceki yazımda aktardığım Transparency International'ın yolsuzluk raporundan sonra bu konuya dönmeye niyetim yoktu ama geçtiğimiz hafta Kapıkule Gümrük Kapısı'nda yaşanan rüşvet skandalı üzerine, yolsuzluk konusunu bir kez daha ele almaya karar verdim. Çünkü yolsuzluğu toplumsal refahın önündeki en önemli engellerden biri olarak görüyorum ve yolsuzluğu makul seviyelere çekebildiğimiz takdirde, Türkiye'nin ekonomik potansiyelini daha iyi değerlendirebileceğini düşünüyorum.

Yolsuzluğu azaltmak mümkün mü? Benim bu soruya cevabım "evet". Bir ülkedeki yolsuzluk seviyesi, yolsuzluk fırsatları ve yolsuzluğa bulaşmanın maliyeti ile ilgilidir. Yolsuzluk fırsatları (getirileri) ne kadar fazla, maliyetler ne kadar düşük ise yolsuzluk seviyesi o kadar yüksek olur. Dolayısıyla yolsuzlukla mücadelede yapılması gereken fırsatları azaltıp, yolsuzluğa bulaşmanın maliyetini arttırmaktır.

Yolsuzluk "kamu makamlarının şahsi çıkarlar için kullanımı" şeklinde tanımlanır. Dünya Bankası tarafından yapılan ve yaygın kabul gören bu tanım, çözüm için bize ipuçları sağlamaktadır. Yolsuzluk için kamu görevinin olması gerekir. Dolayısıyla ne kadar az kamu görevi olursa, devlet ekonomiyeye ne kadar az müdahale ederse o kadar az yolsuzluk olur. Örneğin bir ülkede gümrük vergileri ne kadar düşük, ithalat için gerekli işlemler ne kadar az ise, gümrüklerde yolsuzluk o kadar az olacaktır. Benzer biçimde, işadamları, işlerini yürütmek için devlet dairelerine ne kadar az uğramaları gerekiyorsa o kadar az rüşvet vermek zorunda kalırlar.

Diğer taraftan, yolsuzluk yapmaya niyetli olanların bunun yanlarına kalıp kalmayacağına ilişkin bir beklentileri vardır. Bu da yolsuzluğa bulaşmanın maliyetini ifade eder. Bu maliyet ne kadar düşükse, insanlar pis işlere bulaşmaya o kadar temayüllü olurlar. Yani bir ülkede yolsuzluğa niyetli şahıslar yakalanma ve cezalandırılma ihtimalini düşük buluyorlarsa, o ülkede daha fazla yolsuzluk olur. Kolluk güçlerinin ve adalet sisteminin iyi çalışmadığı yerlerde yolsuzluk her zaman yüksek düzeydedir. Kapıkule benzeri operasyonların artması ve suçluların kamu vicdanını rahatlatacak bir ceza almaları bundan sonra yolsuzluğa bulaşmayı düşünenleri bir kez daha düşünmeye sevk edecektir.

Yolsuzluk seviyesinin düşük olduğu Finlandiya, İzlanda gibi ülkelerin vatandaşlarının, yolsuzluğun nispeten yüksek olduğu Türkiye veya Ukrayna gibi ülke vatandaşlarından daha ahlaklı olduğunu düşünmek yanlıştır. Asıl fark, devletin, ekonomik özgürlükler ve hukuk sisteminin caydırıcılığındadır. Birinci grup ülkede, devlet ekonomik özgürlüklere daha az müdahale etmekte ve potansiyel suçluları caydıracak adalet sistemi daha etkin çalışmaktadır. Aslında bizde de bu yönde olumlu gelişmeler olmaktadır. Hükümetler bu konuda daha kararlı davranarak gelecek nesilleri arzulanan refaha daha kısa sürede ulaştırabilirler. 2006'da yolsuzluklardan daha da arındırılmış bir Türkiye'de yaşamak dileğiyle...